

УДК 378.2+881.111.1

О.А. Макогон¹, О.В. Магілін², С.А. Новік³¹ Факультет військової підготовки Національного технічного університету «ХПІ», Харків² Державна гімназія-інтернат з посиленою військово-фізичною підготовкою «Кадетський корпус», Харків³ Національний технічний університет «ХПІ», Харків

МЕТОДИКА ПІДГОТОВКИ ДО СКЛАДАННЯ ТЕСТІВ НА ПІДТВЕРДЖЕННЯ ВОЛОДІННЯ ІНОЗЕМНОЮ МОВОЮ ЗА ДОПОМОГОЮ КЛАСТЕРІВ БАЗОВИХ ЗНАТЬ

Багатоваріантність тестів на підтвердження володіння компетенціями іноземної мови не нижчих рівня В2 визначає необхідність розробки методики базової підготовки та механізму оперативної допідготовки до складання конкретного тесту. Головною ідеєю для створення такої методики є визначення базових знань - кластерів - на кожному рівні освоєння мовних компетенцій. Сполучними елементами в процесі серфінга по кластерах будуть загальнонавчальні навички, якими володіє учень. Запропонований підхід дозволить оптимізувати зусилля, витрачені учнями для досягнення заданого рівня володіння іноземною мовою.

Ключові слова: рівень володіння іноземною мовою, кластер, мовний дескриптор, мовна компетенція, загальнонавчальні навички.

Вступ

Постановка проблеми. Процеси світової глобалізації та інтеграції призвели до бурхливого зростання міжкультурних та наукових контактів в усіх сферах нашого життя. До нього міцно увійшли такі ситуації міжкультурного спілкування, як навчання у вищі з обміну, стажування вчених, міжнародні конференції, семінари, туристичні поїздки, виставки, і т. ін. Таким чином, однією з умов успішної адаптації в соціальному просторі стає володіння іноземними мовами.

Важливо, щоби фахівці України були, поперше, у курсі розвитку світової науки та техніки і не витрачали сили і кошти на створення того, що вже існує в інших країнах, а, по-друге, використовували у розвитку економіки нашої країни все цінне і передове, що є у світовій науці і техніці з найменшими витратами. А щоби бути в курсі останніх розробок зі світу науки і техніки, необхідно вміти читати літературу мовою оригіналу [1].

Важко уявити сучасного вченого, який не має публікацій в зарубіжних виданнях і можливості знайомитися з публікаціями на іноземній мові. Крім того публікація англійською мовою - ключ до більш широкої аудиторії, коло якої не обмежено російсько-українсько-мовними читачами. Логічним виглядає впровадження державою вимог до володіння англійською мовою для присудження наукового ступеня, вченого звання.

Тобто, пошук ефективних шляхів підвищення рівня знань іноземної мови тих, хто йде в авангарді науки, цілком може вважатися одною з найактуальніших задач підготовки науково-педагогічних працівників.

Аналіз літератури. Підвищення вимог до рівня підготовки наукових та науково-педагогічних кадрів знайшло відображення в ряді нормативно-правових документів. Згідно [2] одним з нововведень стало підтвердження володіння компетенціями іноземної мови шляхом складання тесту зі списку, зазначеного в табл. 1.

Таблиця 1

Перелік рекомендованих міжнародних тестів на знання англійської мови як іноземної

Провайдер	Назва тесту
IELTS Test Partners	IELTS
British Council	APTIS (British Council)
Cambridge English	Cambridge English First (FCE), Cambridge English Advanced (CAE), Cambridge English Proficiency (CPE), Cambridge English Business Vantage (BEC Vantage), Cambridge English Business (Higher), Cambridge English Business Language Testing Service (BULATS)
Pearson	Pearson Test of English (PTE)
Pearson	Pearson EDEXCEL (English as a Second language)
Trinity College London	Integrated Skills in English (ISE)
ETS (Education Testing Service)	Test of English as a Foreign Language (TOEFL)
Pearson/London Chamber of Commerce and Industry (LCCI)	English for Specific Purposes, London Chamber of Commerce and Industry LCCI

Незважаючи на те, що успішне складання будь-якого з перерахованих тестів відповідає рівню знання мови B2 за європейською класифікацією, кожен з тестів має певну специфіку. В свою чергу, це, природно, вимагає окремої підготовки, яка пов'язана зі значними часовими та інтелектуальними витратами. Відповідно виникає необхідність розробки методики базової підготовки та механізму оперативної допідготовки для складання конкретного тесту.

Крім того, вибір певного місця складання тесту може бути обмежений як об'єктивними, так і суб'єктивними причинами.

Метою цієї статті є розробка методики базової підготовки та механізму оперативної допідготовки до складання конкретного тесту на знання англійської мови як іноземної.

Результати досліджень

1. Головною ідеєю для створення такої методики є визначення базових знань - кластерів - на кожному рівні формування мовних компетенцій.

На рис. 1 схематично показана структура подання знань з англійської мови у вигляді кластерів за видами мовної діяльності і рівнями володіння мовою.

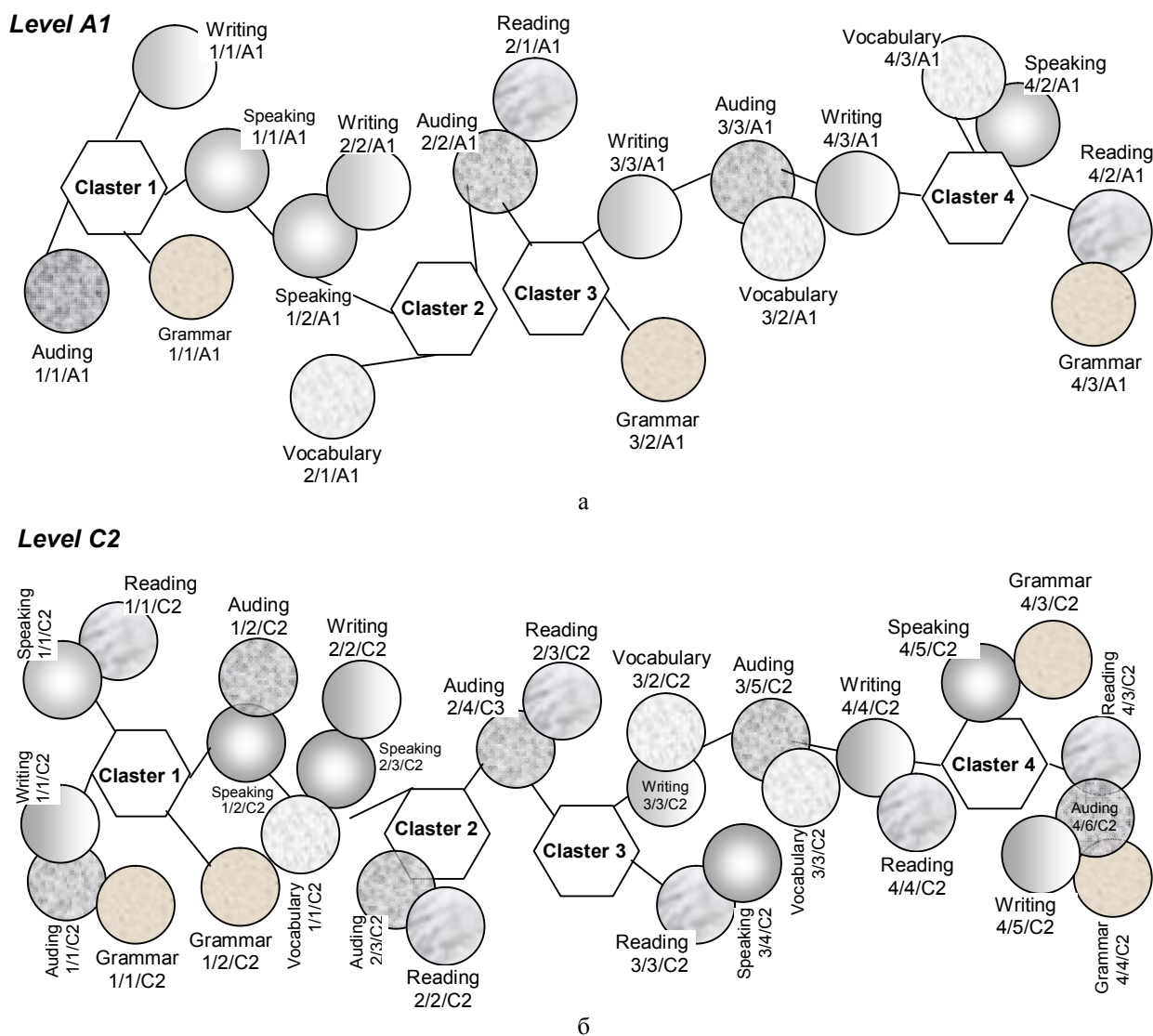

Рис. 1. Подання знань з англійської мови у вигляді кластерів за видами мовної діяльності (а) та рівнями володіння іноземною мовою (б)

Кожний кластер об'єднує знання за видами мовної діяльності - «Auding», «Grammar», «Speaking», «Reading», «Vocabulary», «Writing». З рисунка видно, що обсяг знань, який відповідає певному рівню володіння мовою, зростає, і це логічно, але його організаційна структура залишається незмінною [3].

Розглянемо зміст кластерів, необхідних для формування мовних компетенцій і механізм утворення кластеру.

Для формалізації процесу угруповання дескрипторів мовних компетенцій в кластери, поставимо кожному дескриптору у відповідність числовий набір ознак.

Наприклад, запис «*Speaking s1/s2 /s3*» буде містити номер за порядком кластера *s1*, номер за порядком дескриптора *s2* і рівень складності *s3*, що характеризує рівень володіння іноземною мовою.

Конкретна інтерпретація даного процесу може бути наступною. Наприклад, знання мови, що дозволяє виконати дію «*Можу представитися*» буде формально записано як «*Speaking1/1/A1*», «*Можу показати переваги і недоліки різних думок*» буде записано як «*Speaking1/1/B2*». При цьому знання «*Vocabulary1/1/A1*» буде містити словниковий запас, необхідний для виконання «*Speaking1/1/A1*». Визначення індексів доцільно провести за допомогою одного з відомих методів експертних оцінок [4]. Спочатку експертами призначаються другий і третій індекси.

Далі, після об'єднання однорідних дескрипторів їх число скорочується, і визначається перший індекс, що вказує на змістовну приналежність до кластеру (рис. 2).

Запропонований підхід дозволить оптимізувати зусилля, що витрачаються учнями для досягнення заданого рівня володіння іноземною мовою.

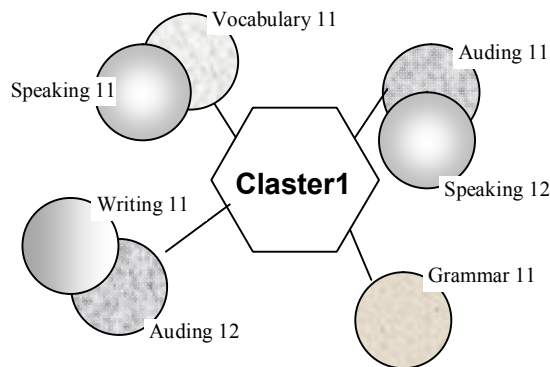

Рис. 2. Механізм формування кластерів

2. Аналогічним способом пропонується виділити приналежність того чи іншого дескриптора до певного тесту. Ця процедура дозволить виявити мовні компетенції, загальні для декількох кластерів. Ілюстрація даного процесу для рівня B2 приведена на рис.3. Припустимо, що для успішного складання тесту «*Speaking*» з англійської мови на рівень знань B2 для будь-якого з *K* тестів необхідно *n* дескрипторів, що належать до кластеру 1: «*Speaking1/1/B2*», «*Speaking1/2/B2*», ..., «*Speaking1/n/B2*». Виділимо загальну для всіх дескрипторів частину *S1*:

$$S1 = \bigcup_{j=1}^n S1 / j / B2 . \quad (1)$$

Дескриптори, що не ввійшли до цього об'єднання, будуть згруповані за належністю до того чи іншого тесту

$$S1^{(k)}, k = \overline{1, K} [5].$$

В аналогічний спосіб будуть сформовані області необхідних знань за іншими видами мовної діяльності.

Ілюстрація даного процесу для рівня B2 приведена на рис. 3.

Таке наочно-формалізоване групування знань, необхідних для підготовки до складання тестів, дозволить заощадити час для підготовки до тесту і покращити результат. Для складання розглянутих схем, природно, необхідна обробка великих обсягів інформації. Для цього можливе залучення експертів і використання засобів обчислювальної техніки.

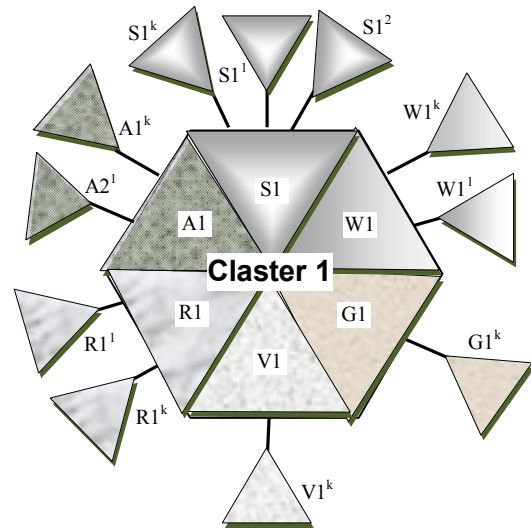

Рис. 3. Групування знань для підготовки до складання тестів

3. Далі розглянемо механізм серфінгу утворених кластерів. Сполучними елементами в цьому процесі будуть загальнонавчальні навички, якими володіє учень. Наявність і/або розвиток в учнів цих навичок відіграє неоціненну роль при підготовці до тестів. Саме розвиток усіх видів загальнонавчальних навичок дозволить учню сформувати індивідуальну програму підготовки до тестування, яка включатиме необхідний і достатній набір кластерів, що підлягають освоєнню. Безумовно, пройдений учнем шлях у вивченні іноземної мови від рівня A1 до B2 свідчить про наявність у першого загальнонавчальних навичок. У даному ж випадку необхідно звернути увагу на такі психолого-педагогічні аспекти підготовки до проходження тестування як уміння проводити адекватну самооцінку та усвідомлення ролі самопідготовки. Учень, який найчастіше здійснює підготовку до тестів самостійно, виходячи зі свого рівня знань, перш за все, повинен володіти загальнонавчальними навичками визначення таких позицій, необхідних для складання індивідуальної програми підготовки:

– визначення свого рівня володіння мовою; це досягається виконанням тестів та завдань з аналізом попереднього досвіду навчання і оцінки;

- визначення рівня сформованості компетенцій за мовними аспектами; практичний досвід авторів свідчить про наявність істотних диспропорцій та «прогалин» у підготовці учнів за видами мовної діяльності, наприклад, добре володіння комунікативними навичками не завжди кореспондується з високим рівнем писемною мовлення;

- підготовка до тестів, виходячи із специфіки програми провайдера; практика показує, що рівень володіння мовою не завжди об'єктивно відповідає результатам тестів, причина цього полягає у відсутності практики проходження тестів і виконання специфічних тестових завдань, недостатній рівень розвитку загальнонавчальних навичок [6].

Висновки

1. Підготовка до складання тесту на знання іноземної мови пов'язана зі значними часовими і інтелектуальними витратами, тому виникає необхідність розробки методики базової підготовки та механізму оперативної допідготовки до складання конкретного тесту.

2. Головною ідеєю для створення такої методики є визначення базових знань - кластерів - на кожному рівні формування мовних компетенцій.

3. Сполучними елементами в процесі серфінгу по кластерах будуть загальнонавчальні навички учня.

4. Запропонований підхід дозволить оптимізувати зусилля, які витрачаються учнями для досягнення заданого рівня володіння іноземною мовою.

Список літератури

1. Войтович И.К. Иностранные языки в контексте непрерывного образования: монография / И.К. Войтович; под ред. Т. И. Зелениной. – Ижевск: Удмуртский университет, 2012. – 212 с.

2. Наказ Міністерства освіти і науки України від 14.01.2016 №13 «Про затвердження Порядку присвоєння вчених звань науковим і науково-педагогічним працівникам».

3. Загальноєвропейські Рекомендації з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання / Науковий редактор українського видання: д-р пед. наук, проф. С.Ю. Ніколаєва. – К.: Ленвіт, 2003. – 273 с.

4. Макогон Е.А. Оценка эффективности сложных систем с использованием модифицируемого метода попарных сравнений / Е.А. Макогон, О.В. Серая // Збірник наукових праць Харківського університету Повітряних Сил. – Х.: ХУПС, 2007. – Вып. 3 (15). – С. 112-116.

5. Михайленко В.В. Вища математика. Кн. 1. Лінійна алгебра та аналітична геометрія / В.В. Михайленко, Л.Д. Добряков. – Житомир: ЖДТУ, 2004 – 554 с.

6. Дичко О.О. Психолого-педагогічні аспекти підготовки курсантів факультету військової підготовки до державного екзамену з англійської мови (субтест з читання): Навчально-методичний посібник / О.О. Дичко, О.А. Макогон, С.А. Новік. – Х.: ФВП НТУ «ХПИ», 2015. – 62 с.

Надійшла до редколегії 19.02.2016

Рецензент: д-р техн. наук, проф. О.О. Можаяєв, Харківський національний університет «Харківський політехнічний інститут», Харків.

МЕТОДИКА ПОДГОТОВКИ К СДАЧЕ ТЕСТА НА ПОДТВЕРЖДЕНИЕ ВЛАДЕНИЯ ИНОСТРАННЫМ ЯЗЫКОМ С ПОМОЩЬЮ КЛАСТЕРОВ БАЗОВЫХ ЗНАНИЙ

Е.А. Макогон, А.В. Магилин, С.А. Новик

Многовариантность тестов на подтверждение владения компетенциями иностранного языка определяет необходимость разработки методики базовой подготовки и механизма оперативной доподготовки к сдаче конкретного теста. Основной идеей для создания такой методики является определение базовых знаний - кластеров - на каждом уровне освоения языковых компетенций. Соединительными элементами в процессе серфинга по кластерам будут общеучебные навыки учащегося. Предложенный подход позволит оптимизировать усилия, потраченные учащимися для достижения заданного уровня владения иностранным языком.

Ключевые слова: уровень владения иностранным языком, кластер, языковой дескриптор, языковая компетенция, общеучебные навыки.

PREPARATION METHODS FOR A FOREIGN LANGUAGE PROFICIENCY TESTS USING CLUSTERS OF BASIC KNOWLEDGE

H.A. Makogon, O.V. Magilin, S.A. Novik

Foreign language proficiency tests are multivariant, so it is essential to develop methods of basic training and operational techniques for a particular test preparation. The method based on the determination of clusters of student's basic knowledge at each level of language competences formation is suggested. The connecting element in surfing clusters is the student's general educational skills. The approach suggested will help students to optimize their efforts in achieving a certain foreign language proficiency level and in preparing for an appropriate level test.

Keywords: the English language proficiency level, cluster, language descriptor, language competence, general educational skills.